Föreningsarkivet

i Jämtlands län

förenings arkivet i Jämtlands län

Verksamhetsplan 2018

Inledning

Föreningsarkivet i Jämtlands län är en ideell förening som samlar, dokumenterar, bevarar och tillgängliggör kulturarvet från föreningslivet. I dagsläget bevarar vi arkiv från drygt 4 200 föreningar.

Föreningsformen innebär att Föreningsarkivet har ett mycket brett nätverk i länet. Vi har regelbunden kontakt med våra ca 450 medlemmar och erbjuder dessa utskick med information och inbjudan till kurser i arkivering och till medlemsmöten. Den regionala förankringen ger stor potential för samarbete dels inom den ideella sektorn men också med det civila samhället.

Föreningsarkivet strävar efter att vara en öppen och inkluderande kulturinstitution. Vi arbetar aktivt för att öka inflytande, delaktighet och medskapande i föreningens verksamhet. Det gäller både besökare till och användare av materialet på arkivet, likväl vad gäller arbetet med dokumentation och samlingar. En stor del av arkivets resurser läggs därför på utåtriktad och pedagogisk verksamhet. En prioriterad målgrupp är barn- och unga, och vi har ett väl etablerat samarbete med skolan. Ett annat prioriterat område är kultur och hälsa, och därför erbjuder vi också en omfattande programverksamhet för seniorer.

Föreningsarkivet ingår i den nationella kultursamverkansmodellen. Vi finansieras, utöver det statliga och regionala stödet, av medlems- och förvaringsavgifter samt genom projektbidrag.

Under 2018 kommer föreningen framför allt att prioritera följande arbetsområden:

- Uppbyggnad av infrastruktur IT-system
- Dokumentation, insamling och tillgängliggörande av samiska arkiv
- Utvecklande av pedagogiska koncept riktade till barn med särskilda behov

IT

Fram till och med 2017 har Föreningsarkivet dragit fördel inte minst inom IT-området av att vara i samma hus som Riksarkivet, Landsarkivet i Östersund. Samarbetet mellan en statlig myndighet och en ideell förening fungerar ypperligt, men under 2017 har Riksarkivet beslutat att införa striktare regler vad gäller IT och IT-säkerhet. Det innebär att de båda enheterna måste separeras helt vad gäller uppkoppling, IT-system och maskinpark.

- *Föreningsarkivet kommer därför under 2018 att behöva bygga upp helt egna system, både vad gäller arkivförteckningar och övrig nätåtkomst. Vi behöver också upprätta en separat maskinpark.*

Arbetet kommer att kräva både reda pengar vad gäller investeringar i IT och startavgifter, men också en gedigen arbetsinsats för att kunna genomföra övergången praktiskt. Detta kommer att få betydande inverkan på föreningens verksamhet 2018. De löpande kostnaderna för IT-system kommer också att öka.

Bevara arkiv

Föreningsarkivet tar emot ca 100 leveranser av nya föreningshandlingar varje år. En del av leveranserna kommer från föreningar som är aktiva medan andra lagts ner eller slagits samman med en annan förening. Arbetet med att ta hand om dessa arkiv är helt grundläggande för Föreningsarkivets verksamhet. Att ordna och förteckna materialet är en förutsättning för att det ska kunna finnas tillgängligt i läsesalen och på nätet. Sedan länge har vi en stor andel, ca 500 meter handlingar vilket utgör 1/3 av våra samlingar, som är ouppordnade. Detta innebär bland annat att de inte är tillgängliga för någon. Föreningsarkivet har påbörjat en process där vi lämnar ett föråldrat leveranssystem och gå in i ett nytt. När övergången är klar, kommer man att kunna se att föreningarna förvarar arkivhandlingar på Föreningsarkivet, även om det inte finns någon innehållsförteckning till dem.

- *Överläggningen av vårt leveranssystem kommer att slutföras under året.*

Utrymmet i våra depåer håller på att ta slut, och i förlängningen kommer vi att behöva ytterligare utrymme för arkivhandlingar.

- *För att komprimera befintligt material så mycket som möjligt, kommer vi under 2018 göra en fysisk "diskfragmentering".*
- *Vi kommer också att påbörja en förundersökning av kompletterande arkivdepåer*

Många föreningar har inte bara skriftliga handlingar i sina arkiv, utan även olika typer av föremål. Det kan handla om för föreningen typiska dräkter, balloteringsurnor eller standar. Under en lång period har synsättet på arkiv varit att föremål varit en egen samling som inte riktigt hört till arkivet. Föremålen är därför inte alltid korrekt förvarade och skyddade.

- *Förvaringen av föremål ska förbättras. Idag står många av föremålen i lokaler där de riskerar att angripas av fukt. Några har också fått saneras från mögel. En omdisponering av utrymmen ska göras.*
- *I föreningens samlingar ingår en stor och intressant tidskriftssamling och bibliotek. Tidskrifter och böcker från föreningar och olika rörelser från 1800-talets slut och fram till idag finns bevarade. De är dock inte registrerade och därmed inte tillgängliga för allmänheten. En första inventering av materialet kommer att göras. Syftet är att även den tryckta kulturhistoriska skatt som bevaras på arkivet ska kunna tillgängliggöras i framtiden.*

Att dokumentera

En del kategorier av arkiv är underrepresenterade i våra samlingar. Så gäller t ex arkiv som speglar samiskt kulturarv. Den pilotstudie som gjordes under 2017 där vi pratade med samiska föreningar om arkiv och förvaring av arkiv, mynnade ut i en rapport där det framgår att intresset och behovet av att deponera material hos Föreningsarkivet är stort. Utifrån detta har vi under 2017 beviljats projektbidrag från Kulturrådet för ett större projekt där vi fokuserar på samiska arkiv. Projektet kommer att pågå under 2018 och 2019. Projektet är ett samarbete med Landsarkivet i Östersund och Gaaltije.

- *Under 2018 kommer vi att, förhoppningsvis, ta emot arkiv från samebyar och sameföreningar och bistå med att ordna och förteckna materialet. Ett stort arbete*

kommer att läggas på förtroendegivande insatser, besök i samebyar och allmän information om vikten av att bevara arkiv.

- *Det material som kommer in kommer att ligga till grund för pedagogisk verksamhet.*
- *Vi kommer också att under 2018 dokumentera 100-årsfirandet av det första svenska landsmötet. Detta hölls i Östersund och samlade hela det samiska samhället 1918.*

Att upptäcka och använda arkiven

Föreningsarkivet arbetar aktivt för att fler ska bli aktiva i och intresserade av kulturarvssektorn.

- *Genom programverksamhet, olika gruppaktiviteter och genom att vara en öppen mötesplats för dagligdiga avser Föreningsarkivet att även 2018 bidra till regionala och nationella mål vad gäller hälsa och livslångt lärande.*

Prioriterade grupper under 2017 är

- barn och unga
- barn i behov av särskilt stöd
- seniorer

Barn och unga

Föreningsarkivet kommer även under 2018 att ha barn och unga som prioriterad målgrupp. Under åren har ett kontinuerligt och ömsesidigt givande samarbete byggts upp med skolor i länet, och arkivet har årligen ca 2 000 elevbesök.

Föreningsarkivet planerar dessutom att även fortsättningsvis:

- *ta emot studiegrupper från skola och förskola i sedvanlig omfattning*
- *besöka skolor ute i länet som har svårt att ta sig till arkivet.*
- *genomföra läsprojektet "Vargbröder" inom ramen för länets kultursamarbete och Skapande skola, samt erbjuda ett nytt genom boken "Uppdraget".*
- *erbjuda någon form av fritidsaktivitet för ungdom*
- *arrangera informationsdagar för kommuner, hembygdsrörelse och bibliotek*
- *i samarbete med Landsarkivet i Östersund driva arbetet inom det nationella nätverket Arkivpedagogiskt Forum*
- *delta i referensgrupp och andra av NCK:s möten och konferenser*
- *arbeta med vår digitala lärplattform "arkivochlarande.se"*

Insatser för ökad tillgänglighet

Föreningsarkivet i Jämtlands län vill vara en plats för lärande och samvaro för alla människor i samhället. Detta gäller såväl akademiska forskare, en generell "allmänhet" likväl som personer med funktionshinder eller nyanlända. Föreningsarkivet arbetar därför aktivt med insatser för ökad tillgänglighet. Föreningsarkivet har också fått medel från Region J/H och Kulturrådet för att utveckla nya metoder i det pedagogiska mötet med barn i behov av särskilt stöd. Projektet avslutas hösten 2018.

- *Föreningsarkivet fortsätter med projektet "Demokrati, dialog och delaktighet", riktad till särskolan.*

- *Erfarenheterna från projektet kommer att vävas in i även i den ordinarie verksamheten, då en specifikt större tillgänglighet för en grupp kommer att vara till gagn även för den större allmänheten.*

Programverksamhet för hälsa och livslångt lärande

En annan prioriterad målgrupp är daglediga, med fokus på personer i tredje åldern.

Föreningsarkivet planerar att:

- *i samarbete med Landsarkivet och Jamtli driva programverksamheten "After Work" och under perioden etablera webbsändningarna av föreläsningarna till länets alla kommuner.*
- *i samarbete med Landsarkivet och Jamtli erbjuda en varierad kurs- och programverksamhet inom programmet "Arkivet som mötesplats"*
- *anpassa programmen efter målgruppen och göra uppföljningar och utvärderingar*
- *uppmuntra volontärverksamhet*
- *uppmuntra till att starta studie- och dokumentationsgrupper*
- *få fler att delta i arbetet med transkribering av handskrivet material för att öka tillgängligheten till källmaterialet*
- *ytterligare stärka arkivet som social mötesplats*

Föreningsarkivet kommer också att fortsätta arbetet med

- *delaktighet, medskapande och engagemang bland arkivbesökarna. Detta gör vi dels genom besöksforum och medlemsmöten, dels genom att stimulera till egen aktivitet genom egen forskning eller deltagande i studiegrupper. Studiegrupper kan vara grupperingar inom föreningarna i syfte att namnge personer på fotografier, ordna äldre arkivhandlingar etc. Det kan också handla om deltagande i tex Fornskriftssällskapets avskriftsgrupper.*
- *att stötta föreningar att själva göra sitt ordningsarbete genom att hålla utbildningar i att ordna och förteckna. Utbildningarna sker dels på plats hos föreningar, dels inom kursverksamheten på Arkivet i Östersund.*
- *volontärverksamhet genom att till vår hjälp att ordna och förteckna arkiv.*

Att vara en resurs på nationell och internationell nivå

Föreningsarkivet samarbetar med länets andra kulturinstitutioner inom ramen för Regionalt kulturforum. Det arkivpedagogiska arbetet stärks dessutom genom att Föreningsarkivet är delägare i Nordiskt Centrum för kulturarvspedagogik, och därigenom deltar i gemensamma nordiska och europeiska samarbeten och projekt. Vår kompetens inom det arkivpedagogiska området ger många uttryck. På ett nationellt plan agerar Föreningsarkivet inte minst genom det arkivpedagogiska nätverket Arkivpedagogiskt forum. Nätverket får allt fastare former och blir en allt tydligare röst i samhället. Numera finns forumet också synligt på nätet, genom hemsidan "arkivpedagogen.se" som ägs och drivs av Föreningsarkivet i Jämtlands län.

Folkrörelsernas arkivförbund kommer under 2018 ge ut en handbok för enskilda arkiv genom Studentlitteratur. Föreningsarkivet har bidragit med kapitlet kring publikt arbete och tillgängliggörande: "Arkiv är till för att användas".

På nationell nivå deltar även Föreningsarkivet i Föreningen Sveriges Länsarkivarier. Föreningen är ett samarbete mellan de olika regionala arkiven, och driver frågor som är gemensamma för alla länsarkiv. Arkivchefen i Jämtland fungerar under 2018 som sekreterare i föreningen och kommer därmed att vara med och samordna inspel till kulturdepartementet kring den nya dataskyddsförordningen och arkivutredningen.

- *Föreningsarkivet avser även fortsättningsvis att bidra till ökad samverkan inom Regionalt kulturforum.*
- *Vi avser också att bl a genom delägarskapet i NCK företräda regionen i kulturarvsrelaterade sammanhang på nationell och internationell nivå.*
- *Föreningsarkivet fortsätter att vara drivande inom Arkivpedagogiskt Forum.*
- *I syfte att ytterligare synliggöra det arkivpedagogiska arbetet kommer arbetet med hemsidan för Arkivpedagogiskt forum; arkivpedagogen.se att fortsätta. Tanken är att den ska kunna utgöra en kunskaps- och metodbank för dem som är intresserade av arkivpedagogik.*
- *Föreningsarkivet bidrar med ett kapitel om tillgängliggörande i den nya handboken för arkivarier vid enskilda arkiv.*
- *Genom engagemanget i Föreningen Sveriges länsarkivarier kommer Föreningsarkivet dels att få ta del av en större omvärldsbevakning, dels påverka utvecklingen av den enskilda arkivverksamheten*

Att samarbeta

Mycket av den verksamhet som beskrivits ovan hade inte varit möjlig att genomföra utan samarbete på bred front. Att ingå i ett arkivcentrum innebär en stor fördel för Föreningsarkivet. Vi delar idag hus inte bara med Landsarkivet i Östersund utan även Jämtlands lokalhistoriker och släktforskare, Nordiskt centrum för kulturarvspedagogik, Jämtlands läns fornskriftsällskap och Jamtlis arkiv. Det dagliga samarbetet leder inte bara till inspiration, utveckling och ökad tillgänglighet, utan även till ett effektivare resursutnyttjande. Föreningsarkivet har också ett gott samarbete med övriga kulturinstitutioner i länet inom ramen för Regionalt kulturform, vilket är särskilt viktigt när det gäller arbetet mot skolan. Föreningsarkivet planerar att:

- *Vidareutveckla samarbetet med institutionerna på Arkivvägen 1 och den gemensamma besöksplatsen "Arkivet i Östersund"*
- *Vidareutveckla samarbetet med våra c/o-verksamheter runt om i länet som på vårt uppdrag arrangerar lokala mötesplatser i samband med att vi sänder After-Workföreläsningarna.*
- *Vårda och utveckla relationerna med våra egna medlemmar, för att på så sätt sprida kunskap om Föreningsarkivet, både vad gäller vår verksamhet och våra tjänster till föreningar. Detta gör vi bland annat genom att anordna medlemsmöten*